

‘Ik wist niet dat ik zo goed kon schrijven’

Beestachtig goed leren schrijven in het basisonderwijs

HSN 2014

Hiske Feenstra | Renske Bouwer | Monica Koster

Universiteit Utrecht

zeker weten

Aanleiding (1)

Leerlingen presteren aan het einde van het basisonderwijs op vrijwel alle aspecten van schrijfvaardigheid minder dan gewenst

Teksten van leerlingen tussen groep 6 en 8 laten nauwelijks verbetering zien

Aandacht voor schrijven in het taalonderwijs is beperkt

Inspectie van het Onderwijs, 2010

Universiteit Utrecht

zeker weten

Aanleiding (2)

Slechts op minderheid van scholen effectieve didactiek

In opleiding van leerkrachten weinig tijd en aandacht voor het schrijven van teksten en het leren onderwijzen van schrijfvaardigheid

In taalmethodes niet altijd voldoende oefening voor leerlingen en/of voldoende aanwijzingen voor een leerkracht

Inspectie van het Onderwijs, 2010

Universiteit Utrecht

zeker weten

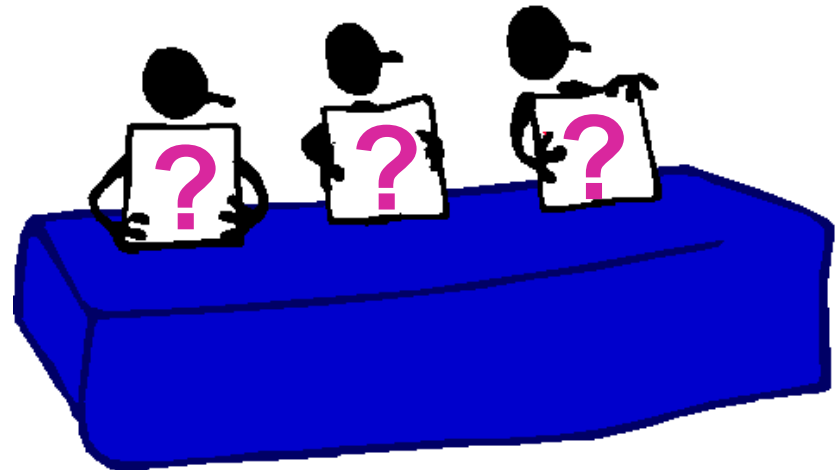
Opdracht

Voorbeeldtekst

Geschreven door een leerling uit groep 8

Opdracht

Geef feedback om deze leerling verder te helpen.

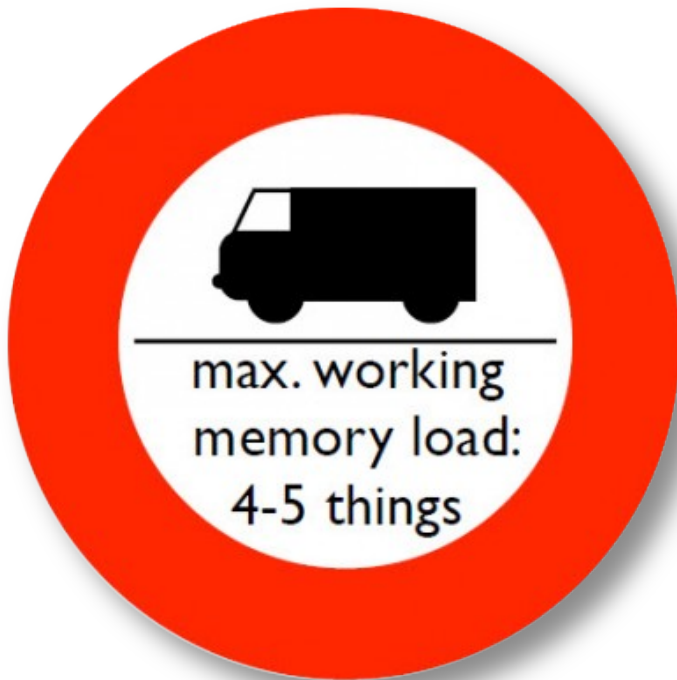

Universiteit Utrecht

zeker weten

Waarom is schrijven zo moeilijk?

Er moet zo veel tegelijk!

Universiteit Utrecht

zeker weten

Cognitieve overbelasting

Bij een schrijftaak moet je nadenken over:

- Wat ga ik opschrijven?
- Wat weet ik er al van?
- Waar kan ik informatie vinden?
- Hoe ga ik het opschrijven?
- Voor wie is het bedoeld?
- Wat weet diegene er al van?
- Hoe spel je dit woord?
- Moet hier een komma of een punt?
- Zou een lezer dit snappen?
- Wat is een goede titel?
- Hoe zal ik afsluiten?
- Enz. enz.

Universiteit Utrecht

zeker weten

Wat maakt (leren) schrijven zo moeilijk?

Een dubbele agenda:

1. Je moet een goede tekst schrijven
2. Je moet daar gelijktijdig van leren hoe je een goede tekst moet schrijven

Het schrijven van een goede tekst vraagt zoveel aandacht dat beginnende schrijvers er niet aan toekomen om er ook iets van te leren -> cognitieve overbelasting

Universiteit Utrecht

zeker weten

Meta-analyse: resultaten

Intervention category	Average effect
Goal setting	2.03 ***
Strategy instruction	0.96 ***
Feedback	0.88 *
Text structure instruction	0.76 ***
Peer interaction	0.59 **
Revision	0.58
Evaluation	0.43
Prewriting	0.13
Process approach	-0.25
Grammar	-0.37

Note:

*** $p < .001$,

** $p < .01$,

* $p < .05$

Universiteit Utrecht

zeker weten

Werkzame ingrediënten Tekster

1. Betekenisvolle en doelgerichte opdrachten
Communicatieve effectiviteit
2. Aanleren van strategieën
Acroniem (VOS; DODO; EKSTER)
Activiteiten om schrijfproces te ondersteunen
3. Feedback op drie niveaus: leerkracht/klasgenoot/zelf
4. Schrijven in verschillende genres
5. Criteria voor tekstkwaliteit & modelteksten
6. Interactie met klasgenoten & observerend leren

Universiteit Utrecht

zeker weten

Beestachtig goed leren schrijven

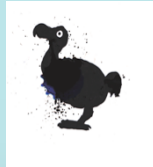
TEKSTER

VOS

Groep 6

Verzinnen
Ordenen
Schrijven

DODO

Groep 7

Denken
Ordenen
Doen
Overlezen

EKSTER

Groep 8

Eerst nadenken
Kiezen en ordenen
Schrijven
Teruglezen
Evalueren
Reviseren

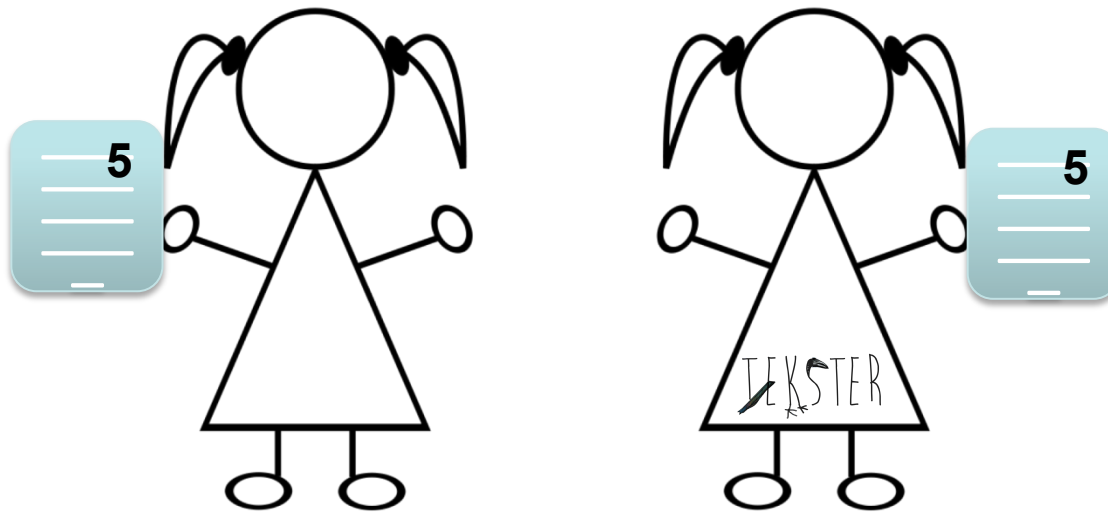

Universiteit Utrecht

zeker weten

Effectiviteit Tekster

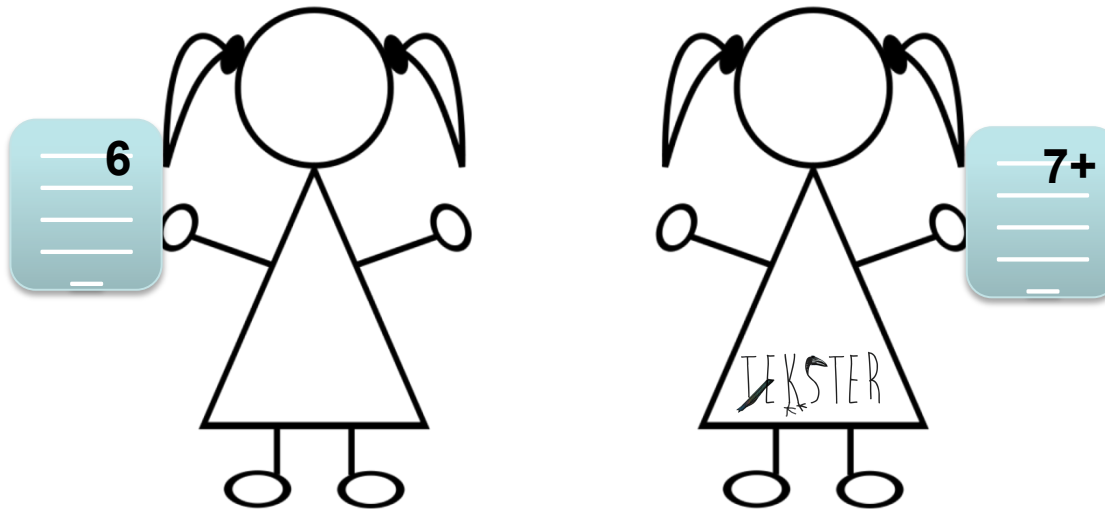

Universiteit Utrecht

Effectiviteit Tekster

... na een jaar schrijfonderwijs met Tekster

Focus op feedback

Waarom is feedback zo effectief?

1. Er is al een tekst geschreven
2. Instructie op niveau van leerling

Maar dan moet je wel weten wat een leerling nodig heeft om een stapje verder te kunnen

→ Bepalen van tekstkwaliteit

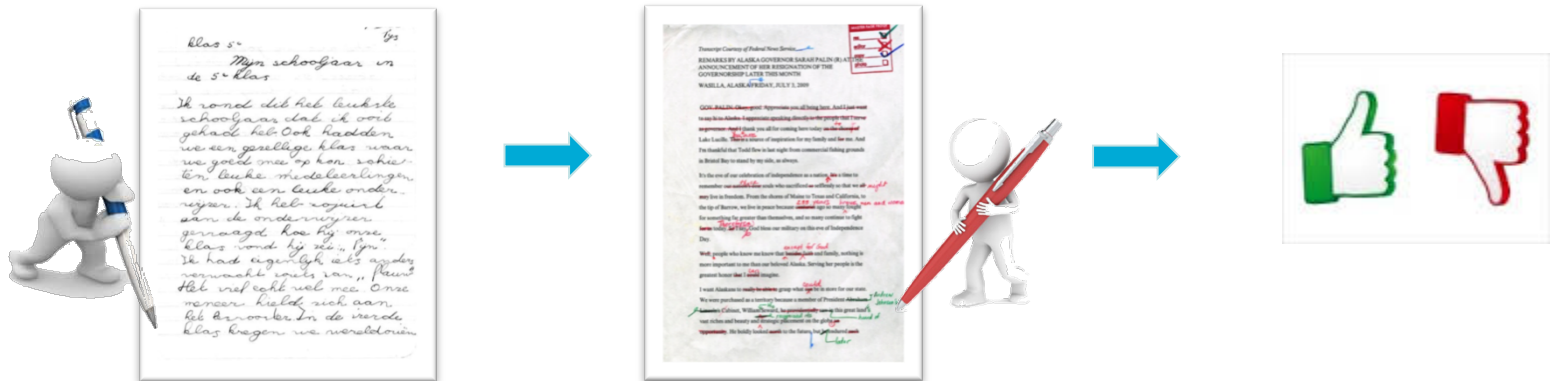

Universiteit Utrecht

zeker weten

Het beoordelen van schrijfvaardigheid

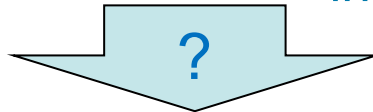
Universiteit Utrecht

zeker weten

Wat is een goede tekst?

- Elke tekst dient een communicatief doel
 - informeren
 - overtuigen
 - vermaken
 - etc.
- Verschillende tekstkenmerken dragen bij aan dit doel
 - inhoud, structuur, stijl
 - spelling, grammatica, interpunctie, conventies

- Betekenisvol, betrouwbaar oordeel over tekstkwaliteit

Universiteit Utrecht

zeker weten

Het beoordelen van tekstkwaliteit

WWW.PHDCOMICS.COM

JORGE CHAM © 2008

Consistentie
Efficiëntie
Feedback

Universiteit Utrecht

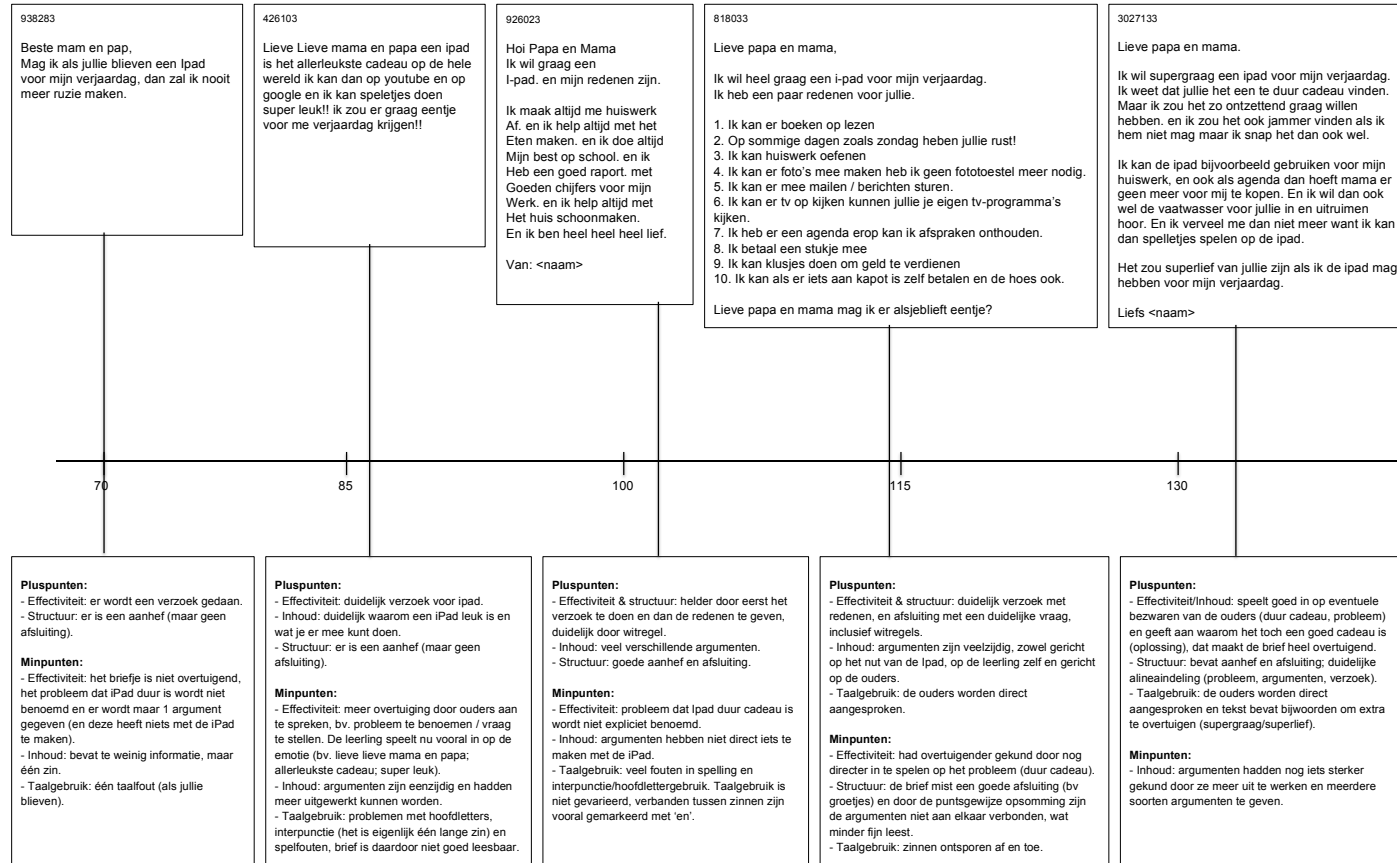

zeker weten

Schaal met voorbeeldteksten

TEKSTER

Schaalbeoordeling iPad (overtuigende teksten)

Universiteit Utrecht

zeker weten

Meer lezen?

Onderzoek naar combinatie
analytische vragenlijst en
schaalbeoordeling

- + Positieve effecten op
betrouwbaarheid en validiteit
- + Positieve reacties van
beoordelaars

<http://hiskefeenstra.nl/dissertation>

Universiteit Utrecht

zeker weten

Schaal gebruiken bij feedback geven

Effectieve feedback (Hattie & Timperley, 2007)

1. Waar ga ik heen? (feed up)
2. Hoe doe ik het nu? (feed back)
3. Wat is de volgende stap? (feed forward)

Schaal geeft leerling én leerkracht inzicht in de ontwikkeling
→ Leerling een stapje verder helpen, niet streven naar een perfecte en foutloze tekst

Universiteit Utrecht

zeker weten

Opdracht

Vorm duo's:

1. Bepaal de kwaliteit van de tekst: welke plaats op de schaal?
2. Bekijk elkaars feedback:
 - Hoeveel feedback is er gegeven?
 - Op welk aspect heeft de feedback betrekking?
 - Is de feedback gericht op een positief of negatief aspect?
 - Hoe is de feedback gegeven: aanstrepen, verbeteringen, uitleg, tip, vraag?
3. Van welke feedback leert deze schrijver waarschijnlijk het meest?

Universiteit Utrecht

zeker weten

Wrap up

- Schrijven is moeilijk, leerlingen hebben ondersteuning nodig
- Met name feedback is een krachtig middel voor leren schrijven
- Effectieve feedback geeft leerlingen informatie over waar ze nu staan (t.o.v. doel) en hoe ze zich kunnen ontwikkelen
- Schaal met ankerteksten is hierbij een handig hulpmiddel

Universiteit Utrecht

zeker weten

Voor meer informatie:

www.schrijfproject.nl

Twitter @schrijfproject

E-mail i.r.bouwer@uu.nl
m.p.koster@uu.nl

Universiteit Utrecht

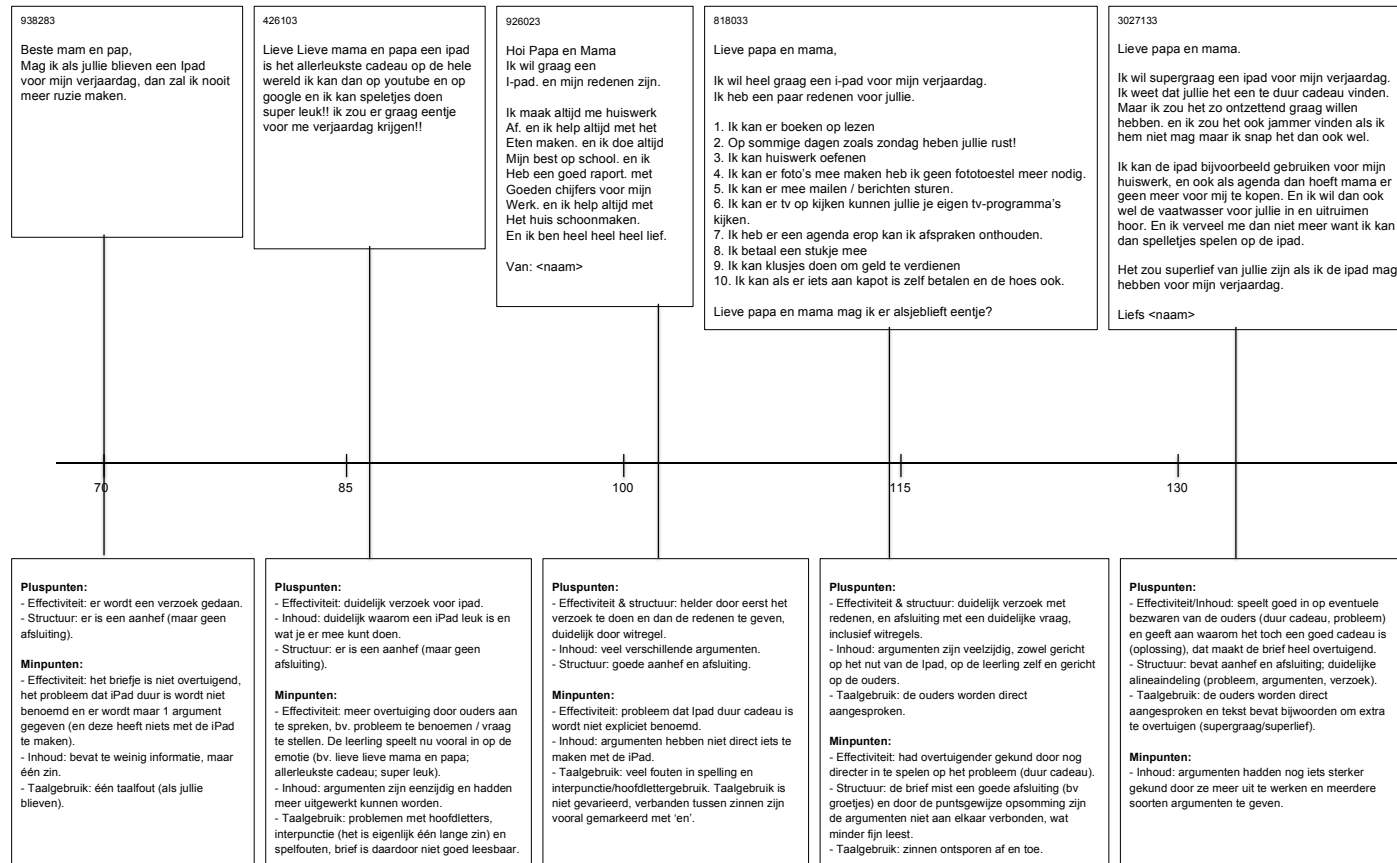

zeker weten

Schaal van overtuigende teksten

TEKSTER

Schaalbeoordeling iPad (overtuigende teksten)

Universiteit Utrecht

zeker weten